

FAŞİZMİN RESMİ DÜŞÜNÜRÜ: GIOVANNI GENTILE

The Official Philosopher of Fascism: Giovanni Gentile

M. Hanifi MACİT*

ÖZ

İtalyan felsefecisi olan G. Gentile Actual İdealizm'in en önemli temsilcisi ve Faşizmin resmi düşünürü olarak tanınır. Hem Actual İdealizm adıyla kavramsallaştırdığı teorik anlayış hem de özellikle siyaset ve eğitim felsefesine ilişkin, birçok pratiğe yönelik çalışması vardır. Lakin Gentile bugün dünya ölçeğinde teorik felsefi ilgiyle çalıştığı konularla anılmaktan daha ziyade faşizmin felsefi temellerini hazırlayan bir filozof olarak bilinmektedir. Felsefesi üzerine genel bir değerlendirme yapıldığında da teorik düzeyde ki felsefi anlayışının daha özgün olduğu söylenebilir. Ancak pratik sorunlar ve bu sorunlara çözüm önerileri olarak görülebilecek değerlendirmeleri felsefi olarak daha zayıf ve politik olduğunun ötesinde ideolojiktir.

Anahtar Kelimeler: G. Gentile, İdealizm, Ahlak, Eğitim, Siyaset

ABSTRACT

Italian philosopher G. Gentile is known as the most important representative of Actual Idealism and the official philosopher of fascism. He both has theoretical perception conceptualized as Actual Idealism and also lots of practical studies especially on politics and on philosophy of education. However, Gentile is known as the philosopher who prepared the philosophical basis of fascism rather than being remembered with his studies on theoretical philosophical interest in the world. When general evaluation is made on his philosophy it can be said that his understanding of philosophy in theoretical level is more original. However, his evaluations which can be seen as practical problems and solutions offered to these problems are weaker as a philosophy and are ideological not politic.

Key Words: G. Gentile, Idealism, Ethics, Education, Politics

Giriş

İtalyan felsefecisi olan G. Gentile Actual İdealizm'in en önemli temsilcisi ve Faşizmin resmi düşünürü olarak tanınır. Hem teorik hem de pratik felsefeye ilişkin birçok çalışma yapmıştır. Ancak Gentile, bugün dünya ölçeğinde faşizmin felsefi temellerini hazırlayan bir filozof olarak bilinmektedir. Felsefesi üzerine genel bir değerlendirme yapıldığında da felsefi anlayışının en azından ilk dönemleri itibarıyla daha özgün olduğu söylenebilir. Lakin faşizmin felsefi doktrinini hazırlama konusuna karar verince de ilk döneminden getirdiği felsefi anlayışın, temellendirilmeye çalışılan doktrine pek yabancı olmadığını söylemekte mümkündür. Yani bilenen gerçeğe uyumlu olduğu görülür. Gentile'nin ortaya koymuş olduğu felsefeyi iki döneme ayırmak daha sağlıklı bir yaklaşım olur.

* Doç. Dr., Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Elmek: hanifimacit@atauni.edu.tr

Çünkü düşünürün teorik ve pratik problemlere verdiği cevaplarda bu dönemsel etki açık olarak görülmektedir.

a-Faşizmin resmi düşünürü olmadan önce ortaya konulan felsefi düşünce.

b-Faşizmin resmi düşünürü olduktan sonra ideolojiye araçsal bir destek sağlayan felsefi düşünce.

Hayatı ve Çalışmaları

Giovanni Gentile 30 Mayıs 1875'te Sicilya'da Castelvetro'da doğdu. 1893'te Pisa Üniversitesi'nden burs kazandı. Donato Jaja'nın etkisiyle orada edebiyata olan ilgisi felsefeye dönüştü. Bu yeni ilgiyle, kendisini idealist bir doktrin olan aklın otonomisini yeniden canlandırmaya adanmıştı. Ortaokullarda beş yıl ders verdikten sonra Gentile, "İdealizm'in Yeniden Doğuşu" (1903) adlı açılış konuşmasıyla Napoli Üniversitesi'ndeki kariyerine başladı. Takip eden yıllarda yoğun çalışmaları oldu ve bu süreçte üç temel eser yazdı. Bunlar: *The Theory of Spirit as Pure Act* (Saf Eylem olarak İdealist Teorisi) (1916), *Foundations of the Philosophy of Law* (Hukuk Felsefesinin Temelleri) (1916), ve *Logic* (Mantık) (1917)'in ilk cildir. 1903-22 arası Gentile ve Benedetto Croce birlikte *La critica* (Kritik) adlı bir derginin editörlüğünü yaptı. Caporetto'daki İtalyan yenilgisinden sonra Gentile, gittikçe kamu yaşantısına daldı. Birkaç arkadaşla birlikte siyasi ve eğitimle ilgili yeniliklere ilişkin *New Liberal Politics* (Yeni Liberal Politikalar) adlı bir eleştiri dergisi çıkardı. 1922'de Mussolini'nin Roma'ya yürümesiyle Gentile okul sistemi reformu konusunda tam bir yetkiyle milli eğitim bakanı oldu. Bu görev Gentile'nin İtalyan kültürünün gençleştirilmesine yönelik rüyasının gerçekleşmesi anlamına da geliyordu. Artık ciddi bir nüfuza ve etkin bir göreve sahipti. Planının kanunlaşmasından sonra, her ne kadar bazı siyasi ve kültürel görevlere öne rildiye de Gentile'nin siyasi nüfusu zamanla azaldı. Bundan sonraki on beş yılını *Enciclopedia Italiana* (İtalyan Ansiklopedisi) için yaptığı yöneticiliğe ve Kültürel Milli Faşist Enstitüsü başkanlığındaki görevine harcadı. Yine bu dönem içerisinde Gentile hem *A Doctrine of Fascism* (Mussolini için, Faşizmin Doktrini) adlı çalışmayı yayınladı hem de *The Philosophy of Art* (Sanat Felsefesi) adlı başat eserlerinden birini bu zaman diliminde yazdı. Gentile, Mussolini'nin Habeşistan girişimini destekledi. Lakin İtalya'nın 1940 yılında Almanya ile müttefik olması, onun, partiden kısmi bir oranda soğumasına sebep oldu. Yine de İtalya'yı iç savaş ve İtalyan topraklarındaki yabancı ordulardan koruyabilecek tek kişi olarak Mussolini'yi görüyordu. Son yıllarındaki kargaşalar ve tehlikelere rağmen Gentile, idealist felsefesinin nihai açılarını belirlemeyi: *The Genesis and Structure of Society* (Toplumun Yapısı ve Kökeni) adlı çalışmasıyla başardı. 15 Nisan 1944'te anti-

faşist partizanlar tarafından vuruldu. ([http://en.wikipedia.org/wiki/ Giovanni_Gentile](http://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Gentile))

Actual Idealism

İdealizm, genel felsefi olmayan gündelik anlamı içerisinde, yüksek ahlaki amaçlara bağlanma, zihnin tasarım, ide ve ideallerini maddi, kaba gerçekliğin tam karşısına geçirme ve onlara insanın değerler cetvelinde başat bir rol verme tavrı olarak tanımlanır.(Cevizci, 2002: 531) Ancak bu gündelik anlamı dışında, düşünce tarihinde idealist olarak adlandırılan filozoflar vardır. Bu filozofların, idea'nın, ideal'in ne olduğu veya bu kavramlardan tam olarak ne anlaşılması gerektiği konusunda da bir fikir birliğine vardıklarını söylemek oldukça güçtür. Platon'dan günümüze birçok farklı -epistemolojik idealizm, öznel idealizm, nesnel idealizm, empirik idealizm, dogmatik idealizm ve transandantal idealizmden kavramsallaştırma olmasına rağmen Gentile'nin temellendirmeye çalıştığı Actual İdealizm, W. F. Hegel'in mutlak idealizmi, Immanuel Kant'ın transendental idealizmine karşıt olarak konumlanır.

Actual idealism ya da Actualism düşüncesiyle Gentile, geleneksel kesin bilginin imkânına dair soruşturma için kapı aralar. Düşünüre göre, geleneksel olarak yapılan sorgulamaların sonucunda varılan noktayı iki cümle ile özetlemek mümkündür:

1- Geleneksel metafizik doktrinde, düşünme eylemi aşkın olan üzerinden temellendirilmektedir.

2- Felsefi duyuda kesin bilgiye ulaşmada bir kıstas yoktur. Yani her şey şüpheye açıktır. Düşünüre göre, geleneksel metafizik doktrin ve düşük dereceden realizm ve entelektüalizm şüpheciliğe kapı aralamıştır. Varılan bu nokta da çözüm Actual idealism'dir. (Romanelli, 1938:412)

Gentile, Mantık adlı çalışmasında kavramsallaştırdığı "tam içkinlik" teorisyle idealizmini temellendirir. Tam içkinlik teorisyle, benliğin gerçekliği onun esası olarak konulur ve bu, benliğin eylem içerisindeki düşüncesi olarak kavranır. Gentile'ye göre, hiçbir şey tasarlanmış ya da bitmiş değildir ve her an eyleme açıktır. Bunun içindir ki Actual idealism gelişmenin diyalektiğidir. Tarihin ve oluşun temelidir. Tam içkinlik olarak çevrilebilecek olan bu metodun, deneyimi aşan ve her şeyin üstesinden gelen bir yapısı olduğunu dile getiren Gentile, böylece onu hem empirik hem de ideal boyutlu kılmıştır. Empriktir: çünkü aşkın olan hiçbir şey deneyimle verilemez savunusuna dayanır. İdealdir: çünkü her şey ruh ve zihin tarafından inşa edilir düşüncesi üzerine temellenir. Bu nedenle bütün düşünsel aktivitenin felsefi olduğunu savunan düşünür, dünyayı yaratan, onu

inşa eden ve her şeyi kuşatanın da şahsiyet olduğunu ifade eder. Gentile, şahsiyeti kuşatan ve her şeyi saran bir şey olarak tasavvur ettiği için onu aşan ve kısıtlayan hiçbir şeyin de kalmayacağını düşünür. Böyle bir anlayışla benliğin kapsamını kısıtlayan ya da engelleyen aşkın hiçbir şey de kalmaz. (Goldstein, 1961: 307) Daha açık bir ifadeyle Gentile, deneyüstü olan hiçbir şeyin benliğin (ego) üzerine bir sınırlandırma kuramayacağına inanır. Bu durumda varlık, haricî sınırlandırmalardan da serbest olur ve böylece benliğin özgürlüğü de kurulur. Açıkça ifade etmek gerekirse, böyle bir özgürlük anlayışı özgürlük kavramına yüklenen modern algıyla örtüşmez. Özgürlüğü bu şekilde tanımlamak daha ziyade ilgiyi politik alana çekme amacını taşır.

Siyaset Teorisi

Giovanni Gentile'nin politikaya dair görüşleri, derli toplu bir öğretiden yoksun olan faşizm için bir öğreti hazırlaması talebiyle şekil alır. Gentile'nin bu amaç doğrultusunda hazırlanmış olduğu öğretiye, aktüel idealizme kaynaklık edecek olan düşünür ise devleti, tarihsel yaşamın bir parçası veya özel bir alanı değil, onun çekirdeği, özü olarak gören Hegel'dir. Gentile, Hegel'in devleti tanımlarken başvurmuş olduğu metafizik öğeleri ve onun idealist ruhunu faşist doktrin için devlet görüşüne uyarlar.

Gentile'ye göre birey ne olmak istiyorsa bunu gerçekleştiren devlettir. Devlet tek özgür olandır, tek ahlaki olandır. Bu nedenle de toplumun ahlaksal özünü o meydana getirir. Vatandaşların devletin birer unsuru olduğunu savunan Gentile, vatandaşların ayrı ve özerk bir yapıya sahip olmadığını da ifade eder.(Maciocchi, 2000: 84) Gentile kişiyi, toplumun ve geleneğin bir ürünü, bir ailenin, bir grubun ve bir ulusun üyesi olarak görür ve kişinin bu bağlarının asıl olduğunu söyler. İktisadi birlikler, parti üyeliği gibi suni bağlar olarak değerlendirilen ilişkileri, devletin dışında bir organizasyon olarak değerlendirir ve bunun sağlıklı olmadığını ekler. Gentile, devlet kelimesini her telaffuz ettiğinde aslında "toplumun ortak ahlaki vicdanına" seslenmektedir. Bu nedenle vatandaşlar ile devlet arasındaki ilişki, vatandaşların devlet var olabilsin diye onun varlığına katkıda buldukları ölçüde samimi bir ilişki olarak değerlendirilir. (London,1947: 146) Gentile'ye göre, bütün politik ideolojiler gibi faşizmi de özetleyecek olan temel cümle; onun bir düşünce ve aksiyon hareketi olduğudur. Aksiyon doktrininde içkin olarak mevcuttur ve bu doktrin İtalya'nın tarihî belleğinden doğar. Bunun içindir ki faşizm, bütün yaşamı çevreleyen bir organize birlik olarak değerlendirilir. Bundan dolayı şahsın devletin çıkarları ve bekası haricinde bir gaye ve amacının olması mümkün değildir.

Gentile'nin politikaya ilişkin görüşlerinde bir başka dikkate değer olan şey ise, özgürlük ve demokrasinin alışılmamış kullanımınıdır. Gentile'ye göre, faşizm, demokrasiden üstündür. Çünkü özgürlük sadece devlette var olabilir. Ancak devletin otorite anlamına geldiğini savunan Gentile, özgürlüğü, otorite ile sağlanan bir denge olarak tanımlar. Liberal siyaset içerisindeki özgürlük algılayışının, liberal ülkelerde devlete karşı aksiyon anlamına geldiğini savunur. Bu yüzden devletin ideallerinde birleşen bir nüfusun bu amaca varması ve artık kendi varlık problemleriyle ilgilenmesi için yeni bir zihniyet üretilmesinin gerekliliğini savunur. (London, 1947:146-147) Bunun da bilimsel materyalizm yerine ruhsal idealizmin erkek, kadın ve çocukların kalbine ekilerek gerçekleştirilebileceğini ifade eder.

Gentile'ye göre, Faşizmin doğası üç bölümden oluşur. Bunlardan ilki, totalitarizm düşüncesidir. Fakat bu düşünce, siyasi bir yöntem değildir, ulusun bütün his ve iradesinin sembolüdür. Faşizmin totaliter bir doğaya sahip olduğunu söyleyen Gentile, onun soyut düşüncelerle özetlenebilecek bir siyasal yapılanma olmadığını da sıkça dile getirir. Bu özelliği itibarıyla faşizmin karmaşık bir duygu, düşünce ve irade sistemi olduğu ifade edilir. (Şenel, Y. No: 14: 170) Bu nedenle faşizmi, kesin bir program uygulayan bir akım olarak görmek ve ondan bu doğrultuda beklentilerde bulunmak doğru değildir. Çünkü faşizm, koşullara göre biçim alan empirik bir öğretilerdir. Faşizmin programının ne olduğuna yönelik bir ilan olmayışının temel nedeni de budur. Bu öğretiyi, amacını, gayesini bir programla, bir kitapla ve sözcüklerle değil aksiyonla ortaya koyar. Nihai olarak faşist program, önderin önsezisine göre kendiliğinden biçim alan bir öğretilere tekabül etmektedir.

İkinci olarak faşizm, din olmak şöyle dursun, bir felsefe bile değildir. Hatta bir dizi formül ile ifade edilebilen politik bir teori de değildir, diyor Gentile, faşizmi koşullara göre biçim alan empirik bir program anlayışı olarak görür. Faşizm, Gentile'ye göre, Mazzini'nin de dile getirmiş olduğu gibi "düşünce ve aksiyondur". Faşizmi böylesi kavramlarla betimleyen Gentile, aynı zamanda Mussolini'ye propaganda malzemesi veriyordu. Duçe ise hiç zaman kaybetmeksizin bu görüşleri formüle edip siyasi nutuklarında dillendiriyordu.(Macit, 2007: 67-68) Faşizmi bir aksiyon olarak betimleyen bu görüş, onun anti-entelektüel bir karaktere sahip olduğunu ortaya koyar. Gentile'ye göre, her şeyden önce, şayet entelektüalizmden biz, aksiyondan düşünceyi, yaşamdan bilgiyi, kalpten beyni ve pratikten de teorinin ayrılması gerektiğini anlıyorsak evet faşizm entelektüalizmin karşısında yer alır. Faşizm kelimenin tam anlamıyla bir "düşünce ve aksiyon" hareketidir. Ancak entelektüalizmin karşısında olmak ise aklın ve aydın insanın karşısında olmak anlamına geldiğinden eleştiriye tabi tutulmuştur.

Gentile'nin üçüncü yorumu ise faşizmin sadece siyasal bir sistem değil, aksine siyasal sistemden daha fazla bir şey olduğu şeklinde özetlenebilir. Faşizmin odak noktasının ulus devlet olduğunu söyleyen Gentile'ye göre, hem faşizm hem de ulusçuluk, devleti, kişileri birleştiren bütün değerlerin kaynağı ve bütün hakların temeli olarak kabul eder. Fakat faşizm, devleti bir bütün olarak ruhi bir yapılanma olarak kabul ettiği için ulusçuluk düşüncesini aşar.(London, 1947:146) Böylesi bir temellendirmeye faşizmin düşünsel boyutunu dile getiren Gentile, aynı düşüncelerini faşizmin eğitim politikasında da uygulayacaktır.

Eğitim Anlayışı

Giovanni Gentile'nin eğitim anlayışına gelince, İtalya ilk önemli eğitim reformunu Gabriele Casati, tarafından 1859'da Piedmont ve Lombardy kırsalı için Fransa patentli yeni bir eğitim sistemi ile oluşturmuştur. Bu sistem, yarımadanın diğer bölgelerinde de yavaş yavaş benimseniyordu. Casati tarafından geliştirilen sistem, Faşist düşünür olan Gentile'nin faşist okullar ve bunların müfredat programlarını hazırlamasına kadar bozulmadan devam etti. Casati'nin reformunun çeşitli nedenlerden dolayı başarısının düşmesi- ki bunun temel nedeni okulların sorumluluğunun yerel toplulukların ellerine kalmış olmasıdır- ve Birinci Dünya Savaşının patlak vermesi, bu okullarda ileride yapılacak değişime zemin oluşturmaktaydı. 1922'de faşist hükümet kurulduğu zaman Giovanna Gentile'ye, İtalyan okul sistemini tamamıyla revize etme ve yeni ruhu aşılama yetkisi verildi. Gentile, yeni faşist okulları ve onların müfredatını faşist doktrin ekseninde şekillendirmeye başladı. Lakin Gentile tarafından oluşturulan faşist müfredatın ana çerçevesidir. Daha sonra Giuseppe Bottai eğitim bakanı oldu ve faşist iktidar boyunca da takip edilecek olan eğitim reformları yapıldı.

Giovanni Gentile'nin eğitim anlayışını beş başlıkta özetlemek mümkündür:

1-Eğitim faşist doktrinin en önemli enstrümanıdır. Ortaya konulan yeni politik hareketin inşası ve toplumsal kabulünün hızlanması için Gentile, eğitimin temel bir araç olduğunun farkındaydı. Bütün otoriter rejimlerde olduğu gibi İtalyan Faşizminde de eğitim adına girişilen faaliyet, inşa edilmeye çalışılan politik öğretiyiyle tam bir uyumluluk içerisindedir.

2-Bedenen sağlıklı kişiler yetiştirmek gereklidir. Mussolini, fiziksel olarak sağlıklı, savaşçı bir ruh aşılanmış, disiplin edilmiş, her daim mücadeleye hazır ve gerektiğinde vatan ve Faşizm için ölebilecek insan yetiştirmenin önemine işaret etmişti. Bu düşünceye paralel olarak Gentile tarafından eğitim politikası da 'faşistleştirme' kavramı çerçevesinde şekilleniyordu ki bu, hem bedenin faşist disip-

line göre şekil alması hem de zihnin faşist doktrinin eylem vurgusunu kavrayabilmesi anlamına gelmektedir. (Evans, 1933b:215-217)

3-Her seviye için uygun eğitim verilmelidir. Eğitimden farklı sonuçlar beklendiği için, Gentile, çok dikkatli bir şekilde ilkökul ve Ortaokul öğretim programlarını ayırmıştı. İlkokul kitle için tasarlanmıştı ve onun programı, eğitimin erken evrelerinde, meslekî bir gayeye endekslenmeden, çocuğun ruhsal ve kültürel gelişimine yönelik bir içeriğe sahipti. Gentile açısından eğitim, sadece maddi unsurların çeşitli materyallerle öğrencilere aktarılması olarak tanımlanamaz ve yeni eğitim anlayışıyla birlikte eğitim; çeşitli materyallerle birlikte bir talimat düzeni olarak görülemez. Aksine eğitim, ideal ve reel olan arasında bir uygunluğun zihinsel olarak da kavratılabilmesidir. (J.A.Smith, 1920:65-70)

4-Eğitim klasik kültür üzerine inşa edilmelidir. Gentile'nin ilk reformları, geleneksel bir çizgide yürütülmüş ve İtalyan Faşizminde okulların ders müfredatı, klasisizm merkezinde şekillenmiştir. Ancak Latince, Ortaokul seviyesindeki okullarda zorunlu ders olarak okutulmuştur. Klasik bilgi üzerine temellenen bu seviyedeki okullarda din dersleri, tamamen müfredat dışı bırakılmamasına rağmen öğretim, daha çok parti programının ruhunu yansıtacak şekilde biçimlendirilmiştir. O dönemde İtalya'da var olan özel okullar için de Gentile, bir çatışmamaya girilmemesi gerektiğini salık verir. Ona göre, en etkin ve yetkin eğitimi verecek olan devlet okulları olduğu için özel okullar zaten bir müddet sonra sönüp gidecek, kaybolacaktır. (Evans, 1933b:216)

5-Eğitimde keyfe bağlı uygulamalardan kaçınılmalıdır. Gentile'ye göre, özellikle temel eğitim seviyelerinde çocuğun psikolojik durumunun çok iyi gözlenmesi gerekmektedir. Çalışma ve oyun arasında var olan zıtlık, çocuğun normal aktivitesinin bile yanlış anlaşılmasına neden olur ve bu çocuk eğitiminin handikapıdır. Oyun çocuğun işidir, pasiflik yoktur, konu taklide uygun olmalıdır. Çünkü taklit, çocuğun yaratıcılığını göstermesi konusunda orijinal bir öneme sahiptir. (Evans, 1933b:214)

Sonuç olarak İtalyan Faşizm'inin felsefi temellerini eğitim aracılığıyla oluşturmaya çalışan Gentile'nin, kültürel eğitime yaptığı vurgu Alman Nazizm'iyle kıyaslanamayacak derecede güçlüdür. Bunun temel nedenlerinden biri olarak İtalya'nın batı medeniyetinin beşiği olması gösterilirken, bir diğer neden olarak da rejimin gözünde klasik kültürün çok önemli görülmesi gösterilebilir. Bu önem, sık sık Mussolini tarafından da dillendirilmekte ve bir medeniyet beşiği olan İtalya'da eski Roma'nın modern bir versiyonunun yaratılacağı hayali vurgulanmaktaydı. Bu nedenle faşist felsefenin temel fikirleri, güçlü bir şekilde faşist eğitime Giovanni Gentile'nin revizyonuyla yansıtılmıştı.

Ahlak Öğretisi

Gentile'nin ahlak öğretisi genel felsefesiyle uygunluk içerisindedir. Ona göre, ahlak felsefesinin temel sorunsalı değer (value) sorunuyla bağıntılıdır. Ancak değer sorununu da gerçeklik (reality) sorunundan ayırmak çok mümkün değildir. Gentile'nin ahlak öğretisinin temel karakteristiği de bu değer-gerçeklik ilişkisine sunduğu yorumla ortaya çıkar. Gentile'ye göre, değerle kast edilen şeyin ne olduğu, gerçeklikten bizim ne anlamamız gerektiği sorusundan ayrılmış değildir. Düşünce tarihinde bazılarının değer ve realite kavramını birbirinden ayırdığı görülmektedir. Böyle bir yaklaşım ve değerlendirme doğru kabul edilemez. Çünkü eylem mefhumu değer kavramıyla birleştirilebilir ve özgürlüğün sezgisel fikri burada -yani eylemde- ortaya çıkar. (Evans, 1929a: 205) Bu nedenle düşünür, etik anlayışında bunların birliğini ortaya koymaya ve bu aksaklığı gidermeye çalışır. Düşünce ile değer bir tutulur. Güzellik, adalet ve cesaret gibi fikirler değer olarak vardır. Manevi yaşamda, bizim ahlaki değerler diye adlandırdığımız da bu değerlerin idrakinden ibarettir. İdeallerin değer olmadığını çünkü bunların gerçek olmadığını ifade eden Gentile, ideal ve gerçeklik arasında değerle ilintili tek şeyin de idealin insan eylemleri üzerindeki etkisi nispetinde olacağını savunur. İdealler gerçekleştirilebildikleri kadar reeldirler ve ancak yine bu oranda değerlidirler. Gerçekleşmemiş bir adalette değer yoktur. Çünkü o bir fikir, düşünce olmaktan öteye geçememiştir. Asıl gerçeklik, değer ile özdeş olandır: çünkü bu olması gereken ile olanın birliğidir. Gentile'ye göre, bu gerçeklik, "akıl'da/zihin'de" bulunabilir. Düşük dereceden bir gerçeklik tam olarak değerli değildir ve herhangi bir ideal tam olarak olması gereken değildir çünkü o reel değildir. (Evans, 1929a: 206) Fakat kendini gerçekleştirme anlamında akıl/zihin reeldir ve reel olmak için kendini fark etmiş olmalıdır.

Ancak faşizmin resmi düşünürü olduktan sonra Gentile'nin ahlak anlayışında ifade edilmesi gereken günübürlük ve politik birçok ifadesi de vardır. Bu beyanların çoğu ideolojiyle uygun bir eylem alanı oluşturmak içindir. Düşünürüne göre, kelime ve kitaplardan daha ziyade eylem anlamlıdır. Eylemin anlamlı olduğu doktrin de faşist doktrindir. Aslında bu onun özüdür de. Düşünürün ahlak dediğimiz fenomene ilişkin bir başka politik amaçlı söylenmiş ifadesi de; devlet için ölüm bireysel yaşamdan daha ahlakidir. Ulus ahlaki bir birliktir ve bireyin ahlaki özüdür. Pratik amaçların yöneleceği tek gaye devletin varlığı ve gücü olmalıdır. Ahlaki eylem ideal etrafında gerçekleşen eylemdir.

Sonuç olarak Gentile'nin ahlak felsefesine dair düşüncelerini şu cümlelerle özetlemek mümkündür: Mutlak gerçeklik, saf düşünce işlemidir. Bu düşünce, zihin ve fiilin mükemmel uyumunun söz konusu olduğu durumda ortaya çıkar ve saf bir eylem olarak ahlaki fiile tekabül eder.

KAYNAKÇA

CEVİZCİ, Ahmet. Paradigma Felsefe Sözlüğü, Paradigma Yayınları, İstanbul, 1999.

EVANS, V. B. "The Ethics of Giovanni Gentile," *International Journal of Ethics*, Vol.39, No.2. (Jan., 1929a).

—, "Education in the Philosophy of Giovanni Gentile," *International Journal of Ethics*, Vol.43, No.2 (Jan., 1933b).

LONDON, Kurt. *Backgrounds of Conflict, (Ideas and Forms in World Politics)* The Macmillan Company, New York, 1947.

MACCIOCCHI, M-A. *Faşizmin Analizi*, Çev. Cemal Süreya, Payel Yayınları, İstanbul, 2000.

MACİT, M. Hanifi, *Faşizm ve Nazizm*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2007.

SMİTH, J.A. "The Philosophy of Giovanni Gentile," *Proceedings of the Aristotelian Society, New Series*, Vol.20. (1919-1920).

ŞENEL, Alaeddin. *Çağdaş Siyasal Akımlar*. İmaj Yayıncılık, Yayın no:14.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Giovanni_Gentile).